

Privredni i politički odnosi Austrije sa zemljama u razvoju

Helmut Kramer

Sveučilište u Beču

Sažetak

U političkim odnosima Austrije sa zemljama u razvoju ili s tzv. zemljama »trećega svijeta« u posljednjem je desetljeću moguće uočiti naglašenije približavanje i surađivanje. Ono se zbiva u okviru Ujedinjenih naroda, a što je moguće potkrijepiti i kvantitativnim pokazateljima ponašanja Austrije u glasanjima o brojnim problemima. To ne znači da nema i odstupanja od općih programatskih stavova prilikom glasanja o pojedinim problemima, primjerice o međunarodnome ekonomskom poretku i sl. Drugi važan oblik približavanja predstavljaju bilateralni odnosi austrijske vlade i vlada zemalja u razvoju. Političku važnost imaju i problemi stranih radnika i prihvaća izbjeglica iz zemalja »trećeg svijeta« u Austriji. U privrednim odnosima uočljiv je porast vanjskotrgovinskog udjela, i izvoznog i uvoznog, zemalja »trećeg svijeta«. Taj se udio odnosi prvenstveno na porast trgovine s određenim regijama i skupinama zemalja u razvoju; primjerice, austrijski izvoz najviše raste u Africi i na Srednjem istoku, te u zemljama OPEC-a. U tom izvozu posebno mjesto zauzimaju izvoz kapitala i oružja. Jedan od ključnih problema u odnosima Austrije sa zemljama u razvoju ostaje nezadovoljavajuća kvantitativna i kvalitativna razina austrijske državne pomoći tim zemljama. Po kvantiteti pomoći, Austrija pripada tzv. »škrotj Evropi«, a po kvaliteti državama koje nude relativno nepovoljne uvjete pomoći (financijske uvjete, vezanu pomoć, usklađivanje budžeta itd.).

1. Najznačajnije tijelo za odnose Austrije sa zemljama »trećeg svijeta« jest, pored bilateralnih odnosa s tim zemljama i kontakata Austrije s pokretom nesvrstanih, u prvom redu OUN. Austrija je uspjela inicijativama i aktivnostima na području međunarodne politike mira (»pomirdbene politike«), podrškom stremljenjima za ukidanje kolonijalizma i, od sredine sedamdesetih godina, u koordinaciji sa zemljama istomišljenicama (pored skandinavskih zemalja, ta grupa obuhvaća Belgiju, Kanadu, Irsku i Nizozemsku), da se iskaže i u politici privrednog razvoja i konfrontacije Sjever-Jug, te je na taj način dobila važnu političku podršku vlastitim vanjskopoličkim interesima. Kao mala, geopolitički eksponirana zemlja, ograničenih privrednih izvo-

ra (posebno što se tiče opskrbe energijom) i ekonomije koja je u velikoj mjeri uvjetovana i orijentirana na vanjskotrgovinsku razmjenu i ovisnost o njoj, razumljivo je da Austrija pokušava iskoristiti sve mogućnosti koje pružaju Ujedinjeni narodi u sudjelovanju u odlučivanju o međunarodnim sukobima, kao i »pravila igre« internacionalnog sistema. Zbog toga razloga i politika Austrije da smjesti OUN u Beč može biti interpretacija austrijske politike sigurnosti.

2. Razvoj u pravcu politike jačeg približavanja pozicijama trećeg svijeta, moguće je kvantitativno dokazati stavom Austrije u glasanju u Generalnoj skupštini Ujedinjenih naroda. Na osnovi novijih istraživanja moguće je konstatirati da se jako priklanjanje austrijskih predstavnika pozicijama Zapada i zapadnih velikih sila mijenja u glasanju 70-tih godina. Austrija se u glasanju snažnije približila manjim evropskim zemljama istomišljenicama. No, u glasanju austrijskog predstavnika u Ujedinjenim narodima 70-tih godina moguće je primijetiti i protuslovlja u bitnim točkama, te stavove koji se protive utvrđenoj tendenciji približavanja stajalištima zemalja trećeg svijeta.

Tabela 1.

Držanje Austrije na OUN — Generalnim zasjedanjima u poređenju s ostalim zemljama (koeficijent sličnosti, koji pokazuje ujednačenost u držanju u glasanju, uspoređen sa stavom Austrije)

32. generalno zasjedanje 1977. godine		35. generalno zasjedanje 1980. godine	
Irska	895	Švedska	896
Danska	886	Irska	844
Australija	868	Danska	802
Island	860	Norveška	787
Nizozemska	842	Island	783
Novi Zeland	823	Australija	723
Italija	807	Španjolska	713
Španjolska	781	Grčka	706
Japan	775	Finska	704
Švedska	772	Italija	623
SR Njemačka	739	SR Njemačka	408
Izvanblokofske zemlje između	505	Velika Britanija	323
SAD	513	Indija	283
SSSR	254	SAD	149
UKUPAN BROJ		Kuba	115
zemalja koje su sudjelovale	132	SSSR	72

Izvor: Moschner, M./Quendler, F., *Das Abstimmungsverhalten Österreichs in den Vereinten Nationen (1970-80)*, Beč 1982 (mimeo), Schnidler 1981.

To važi za stav Austrije u diskusiji o novome međunarodnom ekonomskom poretku, u kojoj je taj stav, unatoč otvorenosti u principijelno-pragmatičkom pitanju, blizak stavu »Hardliner« industrijskih zemalja. I kod problema vezanih uz dekolonizaciju, kao i u slučaju osude »Apartheida« u Južnoafričkoj Republici i djelomice u glasanju o pitanjima Bliskog istoka, austrijski su se predstavnici suzdržali od glasanja, odnosno glasali su protiv rezolucija, u slučaju kojih su se mogli očekivati jača potpora i odobravanje zbog orijentiranosti austrijske politike prema stavovima zemalja trećeg svijeta.

3. Za povoljniji razvoj odnosa sa zemljama trećeg svijeta, pored Ujedinjenih naroda, odlučujućim se smatraju, prije svega, bilateralni odnosi austrijske vlade, koji su se proširili 70-tih godina, i austrijske aktivnosti u konfliktu Sjever-Jug, te u međunarodnoj mirovnoj politici. Značajna međunarodna uloga i ugled koji uživa kancelar Kreisky, u dvostrukoj funkciji — kao šef austrijske savezne vlade i kao vodeći zastupnik Socijalističke internacionale, manifestirala se uglavnom u inicijativama i pokušajima posredovanja na područjima Bliskog i Dalekog istoka. Ova politika spram prava zemalja trećeg svijeta na samoodlučivanje, te formulacije evropskog stava spram trećeg svijeta, nasuprot američkoj vanjskoj politici — kao, primjerice, u slučaju iranske ili nikaraguanske revolucije — dovela je po prvi put od 1945. godine do značajnih vanjskopolitičkih razlika u odnosu na vladu SAD. Razvoj k jačoj »ekvidistanciji« spram obiju supersila, koji je moguće ustanoviti od sredine 70-tih godina, zabrinuto se promatra i oštro kritizira u raspravama o austrijskoj vanjskoj politici i neutralnosti od strane obiju opozicijskih stranaka koje su zastupljene u parlamentu: Austrijske narodne stranke i Liberalne stranke.

Tabela 2.

Trgovinska razmjena Austrije sa zemljama u razvoju (=trećim svijetom-) od 1970. do 1980.

Godina	Udio u %	
	Uvoz	Izvoz
1970.	6,4	6,1
1971.	7,0	6,6
1972.	6,7	6,2
1973.	6,5	6,5
1974.	8,3	10,0
1975.	10,7	9,1
1976.	12,4	9,5
1977.	10,9	8,5
1978.	9,8	8,7
1979.	9,5	7,5
1980.	10,9	11,4

Izvor: Stankovsky, 1978, str. 88-96; Stankovsky, J., *Marktlücken in den Entwicklungsländern*, mjesečnik austrijskog Instituta za unapređivanje privrede, 1981/82, str. 88-96.

4. Kao i u drugim zemljama OECD-a razvoj austrijske vanjske trgovine sedamdesetih godina pokazuje značajan porast udjela zemalja trećeg svijeta. Dok se pedesetih godina udio zemalja trećeg svijeta u austrijskoj vanjskoj trgovini jako smanjio, od 1973. godine snažno se proširila trgovina sa zemljama trećeg svijeta. Austrijski izvoz u zemlje trećeg svijeta gotovo je utrostručen između 1973. (6,7 milijardi šilinga) i 1976. godine (18,8 milijardi šilinga). U većini tih godina porast izvoza u zemlje trećeg svijeta bio je očigledno veći od porasta cjelokupnog izvoza. Takav je razvoj nastavljen, kao

Tabela 3.

Regionalna struktura austrijskog izvoza u zemlje u razvoju (udio u %)

Godina	»Treći svijet« ukupno	Afrika	Latinska Amerika	Srednji Istok	Daleki Istok	Zemlje izvan OPEC-a	Zemlje OPEC-a
1955.	12,7	—	—	—	—	—	—
1960.	9,5	2,6	2,4	0,2	1,6	7,4	2,1
1965.	7,5	1,5	1,6	2,5	1,9	5,2	2,3
1970.	6,5	1,8	1,5	1,9	1,3	4,7	1,8
1973.	6,5	1,8	1,3	2,3	1,2	4,2	2,3
1974.	8,3	2,1	1,8	3,1	1,2	5,1	3,2
1975.	10,7	3,3	2,0	3,8	1,6	5,8	4,9
1976.	12,4	4,7	2,3	5,0	1,4	5,3	7,1
1977.	10,9	4,0	1,6	4,6	1,1	5,7	5,2
1979.	9,5	3,5	1,3	3,3	1,3	5,5	4,0
1980.	10,9	4,5	1,4	4,0	1,4	5,3	5,6

Izvor: Stankovsky, 1978; Stankovsky, J., *Marktlücken in Entwicklungsländern*, str. 88-96.

što pokazuju i brojke za 1981. godinu. Prema vanjskotrgovinskoj statistici za 1981. godinu, izvozni uspjesi austrijske privrede u zemlje trećeg svijeta, pri porastu izvoza za 11,3% (prema 1980. godini), mnogo su veći nego u zapadne industrijske zemlje.

5. Povećanje austrijske trgovine sa zemljama trećeg svijeta — pored posrednih izvoznih dobara tu bi morali biti uračunati i u vanjskotrgovinskoj statistici neisključeni izvoz uslužnih djelatnosti (prije svega, u izgradnji postrojenja u zemljama trećeg svijeta) i uvozni poslovi (prije svega turizam) — odnosi se, prije svega, na povećanje vanjske trgovine s određenim regionima i grupama zemalja trećeg svijeta. Povećanje austrijskog izvoza 70-tih godina po kontinentima odnosi se, prije svega, na povećanje izvoza u Afriku (s 1,8% 1970. na 4,5% 1980. godine) i na Srednji istok (s 1,9% na 4% u istom razdoblju), a prema tipovima zemalja na zemlje OPEC-a.

6. Značajniji porast austrijskog izvoza u zemlje trećeg svijeta — čija funkcija stabilizacije konjunktura, te stvaranja (otvaranja) radnih mjesta ima veliki značaj u dubokoj privrednoj strategiji kapitalističkih industrijskih zemalja, koja traje od 1973/74, s posljedicama po istočnoevropsku privredu — ipak nije mogao značajno nadoknaditi još uvijek ispodposlovičnu orijentiranost Austrije na južna tržišta. Udio Austrije u svjetskom izvozu u zemlje trećeg svijeta sedamdesetih godina viši je nego udio u uvozu, dakle značajno niži nego u većini zapadnoevropskih zemalja. Kao uzrok slabe austrijske privredne zastupljenosti u zemljama trećeg svijeta moraju se, prije svega, navesti historijski razlozi (nedostatak tradicionalnih odnosa s trećim svijetom, trgovinskih kuća, te distributerskog aparata) i specifična proizvodna struktura austrijske privrede — u usporedbi s ostalim zemljama daleko je jača uloga malih i srednjih industrijskih poduzeća, a nedostaju i velike austrijske multinacionalne kompanije (koncerni).

7. U tzv. »kritičnim industrijskim granama« — branšama, koje su zbog strukture (ispodprosječna kvalifikacijska struktura radne snage i relativno nizak ulog kapitala) najjače ugrožene od jeftina uvoza, zadnjih je godina pritisak konkurencije od strane zemalja trećeg svijeta, koje su već na pragu industrijalizacije, imao iznadproporcionalni učinak. Posebno su visoki bili dobici u tržišnom udjelu zemlje s najnižim nadnicama u krznarstvu, konfekciji, proizvodnji donjeg rublja, rublja za domaćinstvo, te u proizvodnji i preradi kože. Mora se još dodati da izmjereni udjeli na tržištu potcjenjuju strani pritisak konkurencije zemalja s niskim nadnicama, jer se zbog ugovora Austrije s EEZ-om snažno povećala aktivnost zaobilaznim putem. Posljedice te trgovinske konkurencije posebno teško pogađaju, prije svega, »rubne zone« Austrije, agrarna područja i slabo razvijena seoska industrijska područja. I pored toga, pomoću niza strategija, koje su na raspolaganju industrijskim zemljama i granama »prvog svijeta« (Evrope) u konkurenciji s trećim svijetom (carinska ograničenja, poboljšanje kvalitete, racionalizacije, djelomično preseljenje proizvodnje u zemlje s niskim nadnicama, tj. jeftinom radnom snagom), moguće je ublažiti pritisak te konkurencije. Nadalje, tu valja uzeti u obzir i opće, ekonomski povoljno procijenjene, netto-efekte (specijalizacija »neintelektualne proizvodnje«, stvaranje radnih mjesta za nabavne branše u pravcu zemalja trećeg svijeta).

8. U drugoj polovici 70-tih godina uslijedilo je nedvojbeno enormno povećanje austrijskog izvoza oružja (naoružanja), koje statistički nije pouzdano prikazano, ali je bez svake sumnje enormno. U novijim se statistikama Austrija vodi već kao sedmi po veličini eksporter (izvoznik) oružja. Austrijski izvoz oružja (tenkovi, puške, municija) odlazi većim dijelom u zemlje trećeg svijeta. Budući da zbog niske konkurentnosti svojih proizvoda Austrija nije uspjela na internacionalnom (međunarodnom) tržištu oružjem »prvoga svijeta«, intenziviran je austrijski izvoz oružja, prije svega, u latinskoameričke diktature (Čile, Argentinu, Boliviju) i na Bliski istok. Da bi zaobišli moguće zaoštavanje državnih kontrola, austrijski proizvođači oružja namjeravaju sami provesti premještanje država-proizvođača (izvan svojih granica), prije svega u zemlje trećeg svijeta.

Tabela 4.

Izvoz oružja zapadnih zemalja (1978)

	Izvoz oružja 1978. u milijunima US\$	U postocima u ukupnom izvozu	Povećanje u odnosu na 1977. (= 100)
SAD	6700	4,7	90
Francuska	1350	1,7	97
Velika Britanija	1100	1,5	108
SR Njemačka	875	0,6	96
Italija	600	1,1	164
Belgija	140	0,3	108
Austrija	120	1,0	185

Izvor: Tausch, A., *Waffenschmide Österreich*, u časopisu »Zukunft«, prosinac 1981, str. 22—24.

9. Potražnja za niže kvalificiranom radnom snagom u Austriji je bila pokrivena, kao i u ostalim evropskim zemljama, od sredine 60-tih godina u rastućem razmjeru, vrbovanjem stranih radnika. Strani radnici dolaze u Austriju, prije svega, iz Jugoslavije (najvećim dijelom s juga ove zemlje), te iz Turske (1973. godine bilo je 114690 radnika iz Jugoslavije i 26638 iz Turske). Godinâ 1981. i 1982. u Austriji je smanjen broj zaposlenih stranih radnika (stanje početkom 1982: 156 tisuća). Restriktivnom stavu države i sindikata u cilju osiguranja radnih mjesta za austrijske radnike protive se, kao i u drugim zemljama, interesi privatnih poslodavaca, koji su izraženi, prije svega, u onim branšama (privatnim granama) što su zainteresirane za jeftiniju radnu snagu.

Tabela 5.

Zaposleni strani radnici u Austriji 1961—1979.

Godina	Strani radnici ukupno*	Strani radnici u % od zaposlenih
1961.	11600	0,5
1962.	13100	0,6
1963.	16900	0,7
1964.	21500	0,9
1965.	32700	1,4
1966.	46900	2,0
1967.	60900	2,6
1968.	62500	2,7
1969.	82400	3,5
1970.	109200	4,6
1971.	148500	6,0
1972.	186465	7,4
1973.	226384	8,7
1974.**	218340	8,2
1975.	185200	7,0
1976.	173900	6,5
1977.	189000	6,2
1978.	177000	5,8
1979.	171000	5,4
1980.	174000	5,3

* Od 1961. do kraja 1971. godine procjene; od 1961. do 1976. uziman je godišnji prosjek.

** Konačni obračun koji nije usporediv s prijašnjim godinama.

Izvor: Savezno ministarstvo za socijalno staranje i Vrhovni odbor austrijskih socijalnih osiguranika, Beč 1981.

U Austriji ne postoje istraživanja problema »otjecanja mozgova« (inteligencije) i suprotnog problema »dovođenja mozgova« (inteligencije) u industrijske zemlje, uz jednu iznimku (riječ je o liječnicima u zemljama trećeg svijeta). Austrija predstavlja na tom području poseban slučaj i jasno odstupa od bogatih industrijskih zemalja. Najveći dio liječnika iz zemalja trećeg svijeta, koji rade u Austriji, studirao je na austrijskim sveučilištima. Nasuprot zemljama poput SAD, gdje preko jedne četvrtine liječnika dolazi iz

Tabela 6.

Strani radnici u Evropi (po zemljama podrijetla i primitka) 1975. godine

Zemlja podrijetla	zemlja primitka									U Evropi ukup.	% ukupnog broja zaposlenih u zemlji podrijetla
	Austrija	Belgija	Francuska ¹	SR Njemačka ²	Luxemburg	Nizozemska ³	Svedska ⁴	Svicarska	Vel. Bri. i Sj. Irska		
Alžir	—	3	420	2	—	—	21,2	—	0,5	425,7	22,6
Austrija	—	—	—	78	—	—	—	21	—	99,0	3,3
Španjolska	—	30	250	132	1,9	18	2	72	15,5	521,4	4,1
Finska	—	—	—	—	—	—	103	—	—	103,0	4,6
Grčka	—	8	5	212	—	2	8	—	2,5	237,5	7,4
Italija	2	85	210	318	10,7	10	2,5	281	56,5	975,7	5,2
Maroko	—	60	165	18	—	28	0,5	—	1	272,5	6,5
Portugal	—	3	430	70	12,5	5	1	4	4	529,5	17,5
Tunis	—	—	90	15	—	1	0,2	—	—	106,2	6,8
Turska	26,2	10	35	582	—	38	4	16	1,5	712,7	5,0
Jugoslavija	136	3	60	436	0,6	10	23	24	3,5	696,1	15,7
Druge zemlje	21	76	235	328	21,2	104	60	135	690	1670,1	—
Ukupno	185,2	278	1900	2191	46,8	216	204,4	553	775	6349,4	—
% od ukupno zaposlenih u zemlji primitka	6,1	7,3	9,9	8,5	33,5	4,7	5,1	19,9	3,1	—	—

1 Uključujući 80 tisuća sjevernih Afrikanaca i 124 tisuće sezonskih radnika.

2 30. rujna 1975.

3 Uključujući 40 tisuća stanovnika Antila i Surinama.

4 Uključujući cca. 20 tisuća Danaca.

Izvor: Tausch, A., *Die Grenzen des österreichischen Weges*, Innsbruck 1981.

zemalja trećeg svijeta, postotak liječnika stranaca u Austriji i liječnika iz trećeg svijeta vrlo je nizak.

10. Austrijski izvoz kapitala, koji je poprimio veći volumen tek u fazi u kojoj su se sredinom i krajem 60-tih godina pokazale prve stagnirajuće tendencije u kapitalističkim privredama i koji se, prije svega, sastoji od kredita (odnos prema izravnim investicijama u drugoj polovici 70-tih godina viši je od 15 : 1), značajno je porastao u periodu promatranja 70-tih godina, prije svega, u zemljama trećeg svijeta. U godinama 1978/79. udio austrijskog izvoza kapitala u zemlje trećeg svijeta veći je nego udio u RGW — zemlje. Izvršimo li procjenu toga enormnog povećanja izvoza kapitala u zemlje trećeg svijeta po kontinentima, primjetno je, prije svega, veliko povećanje kod afričkih zemalja u razvoju.

11. U analizi ekonomskih odnosa Austrije sa zemljama trećeg svijeta moguće je dokazati — pomoću istraživanja vanjske trgovine i izvoza austrijskog kapitala — da zemlje trećeg svijeta, posebno arapsko područje, predstavljaju u periodu stalne privredne stagnacije u kapitalističkim zemljama posebno važna tržišta budućnosti (ona koja obećavaju) i tržišta mogućega ulaganja austrijskog kapitala (prije svega, u obliku kredita). Značajno povećanje izvoza Austrije u zemlje trećeg svijeta, prvenstveno od sredine 70-tih godina, moglo je dati doprinos stabilizaciji konjunktura i osiguranja radnih mjesta. Određene grupe austrijske industrije posebno su upućene na trajnije i intenzivnije privredne odnose sa zemljama trećeg svijeta (strojna industrija i industrija naoružanja). Nasuprot tome, izgleda da su ostale grane — kao, prije svega, tekstilna industrija — ugrožene u svojoj privrednoj supstanciji povećanjem privrednih transakcija uvozom iz zemalja trećeg svijeta s jeftinom radnom snagom. Postoji ovisnost o zemljama trećeg svijeta na području opskrbe sirovinama i energijom. Proizvođači trećeg svijeta su, i pored toga, u velikoj mjeri zainteresirani za održavanje tih isporuka, te za pritjecanje zapadnog kapitala i zapadne tehnologije, tako da je u vrlo ograničenu smislu moguće govoriti o nekoj realnoj jednostranoj ovisnosti. Slično se može primijeniti i na strane radnike.

12. Stanje austrijske državne pomoći nerazvijenima nije ni u drugoj polovici 70-tih godina poboljšano. Austrija se 70-tih godina ubraja u pogledu kvantitativne razine javne pomoći nerazvijenim kontinuirano u »škrtu Evropu«. Nasuprot evropskim zemljama »istomišljenicama«, u usporedbi sa zemljama kao što su Švedska i Nizozemska, Austrija je bila i ostala, unatoč stalnim izjavama o spremnosti u OUN-u, ispod cilja od 0,7% (BNP) te, jasno, i ispod prosjeka država OECD-a (0,37% 1980. godine). Politika pomoći austrijske vlade zemljama u razvoju može se kritizirati i u smislu problematične kvalitete državne pomoći nerazvijenima (financijski uvjeti, vezana pomoć, usklađivanje budžeta). Glavninu austrijske javne pomoći nerazvijenima, koja je priznata od strana DAC-a, čine izvozni krediti, koji se malo razlikuju od kredita po tržišnim uvjetima, i to i po visini (stopi) kamate, i po trajanju perioda bez plaćanja. Državna pomoć nerazvijenima u bitnoj je mjeri određena vlastitim privrednim interesima Austrije (vanjske trgovine i osiguranja sirovina); te se tendencije pojačavaju 70-tih godina i postaju jasnijim time što je veliki dio bilateralnih, a i multilateralnih, programa i kredita vezan uz

Tabela 7.

Izvoz austrijskog kapitala u zemlje u razvoju po kontinentima (u mil. ASH)

Godina	AFRIKA				AZIJA				SREDNJA I JUŽNA AMERIKA				Suma			
	kredit	DI*	index	%	kredit	DI	index	%	kredit	DI	index	%				
1970.	163	16	179	100	42,3	109	2	111	100	26,2	68	65	133	100	31,5	423
1971.	263	17	280	156	21,0	427	5	423	389	32,4	611	9	620	466	46,6	1332
1972.	213	64	277	155	29,7	316	7	323	291	34,7	323	9	332	250	35,6	932
1973.	142	11	153	85	11,3	533	56	589	531	43,4	601	13	614	462	45,3	1356
1974.	111	30	141	79	9,6	434	10	444	400	30,3	848	32	880	662	60,1	1465
1975.	296	9	305	170	18,3	395	33	428	386	25,6	888	48	936	704	56,1	1669
1976.	1160	483	1643	918	47,4	374	2	376	339	10,8	1438	11	1449	1089	41,8	3468
1977.	1322	169	1491	833	29,4	793	15	1808	1629	35,7	1740	24	1764	1326	34,8	5063
1978.	4019	166	4135	2310	84,9	354	91	445	401	9,1	251	41	292	220	6,0	4872
1979.	4447	129	4576	2556	48,3	1992	14	2266	2041	23,9	2619	22	2641	1985	27,8	9483
1980.	2246	151	2397	1339	38,5	2456	67	2523	2273	40,5	1263	42	1305	982	2,1	6225

DI* = direktna investicija.

Izvor: Austrijska nacionalna banka (Zusammenstellung durch Siebenhofer, 1981).

Tabela 8.

Podaci o javnoj pomoći Austrije u 70-tim godinama u poređenju s ostalim razvijenim zemljama
u milijunima i postotku na ukupna odvajanja

Zemlje	1970—1972.		1975.		1976.		1977.		1978.		1979.		1980.	
	\$ m.	As % of GNP	\$ m.	As % of GNP	\$ m.	As % of GNP	\$ m.	As % of GNP	\$ m.	As % of GNP	\$ m.	As % of GNP	\$ m.	As % of GNP
Australija	236	0,60	552	0,65	377	0,41	400	0,42	588	0,55	620	0,52	657	0,48
Austrija	14	0,08	79	0,21	50	0,12	108	0,22	154	0,27	127	0,19	173	0,22
Belgija	153	0,51	378	0,59	340	0,51	371	0,46	536	0,55	631	0,56	581	0,49
Kanada	398	0,42	880	0,54	887	0,46	991	0,50	1060	0,52	1026	0,46	1036	0,42
Danska	76	0,42	205	0,58	214	0,56	258	0,60	388	0,75	448	0,75	468	0,72
Finska	13	0,11	48	0,18	51	0,17	49	0,16	55	0,16	86	0,21	106	0,22
Francuska	1122	0,67	2093	0,62	2146	0,62	2267	0,60	2705	0,57	3370	0,59	4053	0,62
SR Njemačka	714	0,32	1689	0,40	1593	0,36	1717	0,33	2347	0,37	3350	0,44	3517	0,43
Italija	144	0,14	182	0,11	226	0,13	198	0,10	376	0,14	273	0,08	672	0,07
Japan	527	0,21	1148	0,23	1105	0,20	1424	0,21	2215	0,23	2637	0,26	3304	0,32
Nizozemska	240	0,63	608	0,75	728	0,83	908	0,86	1074	0,82	1404	0,93	1577	0,99
Novi Zeland	17	0,24	66	0,52	53	0,41	53	0,39	55	0,34	67	0,33	71	0,32
Norveška	47	0,36	184	0,66	218	0,70	295	0,83	355	0,90	429	0,93	473	0,82
Švedska	158	0,44	566	0,82	608	0,82	799	0,99	783	0,90	956	0,94	923	0,76
Švicarska	41	0,16	104	0,19	112	0,19	119	0,19	173	0,20	207	0,21	246	0,24
V. Britanija	595	0,42	904	0,39	885	0,39	1114	0,45	1465	0,46	2105	0,51	1781	0,34
SAD	3408	0,32	4161	0,27	4360	0,26	4682	0,25	5663	0,27	4684	0,20	7138	0,27
Ukupno														
DC zemlje	7903	0,35	13846	0,36	13846	0,36	13953	0,33	15733	0,33	19992	0,35	26776	0,37

krupnije austrijske proizvode (robe). Nadalje, vrlo je malen udio javne austrijske pomoći nerazvijenima, namijenjen najsiromašnijim zemljama.

13. Nasuprot tim ozbiljnim nedostacima u kvaliteti i kvantiteti austrijske javne pomoći nerazvijenim, u najnovije vrijeme postoji nekoliko pozitivnih tendencija i reformi (uzorni projekti u razvijenim zemljama trećeg svijeta, izdavanje projektnih kriterija i kriterija bespovratnog davanja, publiciranje trogodišnjeg plana 1982—1984, proširenje personalnog kapaciteta u nadležnom odjelu savezne kancelarije — Ureda za bilateralnu pomoć nerazvijenima, institucionaliziranje austrijske informativne službe za razvojnu politiku). Uzimajući u obzir te nove »početke«, ipak se mora kritizirati kvaliteta i kvantiteta austrijske državne pomoći nerazvijenima, koja je daleko ispod prosjeka ostalih DAC-zemalja. Mora se prvenstveno ukazati na to da se s vladine strane ne mogu primijetiti nikakve budžetske strategije koje bi ispunile obveze (dostizanje cilja od 0,7%), koje su donošene 1980. godine u okviru strategije i u sklopu konkretnog perioda.

Tabela 9.

Službeni podaci pomoći razvijenih DAC zemalja zemljama u razvoju (1980)

Zemlje	% od ODA*	% od BND
Australija	13,5	0,07
Austrija	5,6	0,01
Belgija	22,1	0,11
Kanada	27,2	0,12
Danska	37,9	0,27
Finska	35,9	0,08
Francuska	15,0	0,09
SR Njemačka	27,3	0,12
Italija	31,1	0,05
Japan	24,6	0,08
Novi Zeland	27,3	0,27
Norveška	12,1	0,04
Švedska	33,9	0,28
Švicarska	30,1	0,23
Velika Britanija	34,4	0,08
SAD	27,8	0,09
Ostale DAC zemlje	17,5	0,05
	20,4	0,08

* Službeni razvojni program u 1979. godini

Izvor: *Development Assistance Committee 1981. Background and Issues for the 1981*, John Review of DAC Aid Performance, Pariz 1981.

I argumentacija austrijske vlade da Austrija dopušta velike trgovinske preferencije zemljama trećeg svijeta (sniženje carina kod uvoza iz trećeg svijeta), te da bi ti učinci morali biti uzeti u obzir u evaluaciji pomoći zemljama u razvoju, ne mijenja mnogo kad se поближе gleda cijela slika. Prijedlog vlade u vezi zakona o carinskoj preferenciji iz 1981. godine (u najbitnijim točkama upis propisa zakona iz 1972) sadrži, unatoč nekim poboljšanjima, najvećim dijelom propise koji se jedva tiču najsiromašnijih zemalja. Napokon,

valja ukazati da Austrija bolje prolazi u pogledu pomoći zemljama u razvoju od strane privatnih nosilaca (to su u Austriji, prije svega, ustanove katoličke crkve) i tu se nalazi na jedanaestom mjestu (između sedamnaest DAC-zemalja).

14. Od donošenja »Novog ekonomskog poretka« u okviru UN moraju se i pozicije politike jedne bogate industrijske zemlje, kao što je Austrija, prema zemljama u razvoju odrediti u novom kontekstu. Novija istraživanja austrijskog stava na različitim konferencijama UN pokazala su da i tu postoji diskrepancija između, za Austriju karakteristične, programsko-političke otvorenosti i stvarnih koncesija i učinaka u konkretnim točkama. Unatoč, doduše vrlo proturječnu, stavu Austrija ipak pokazuje spremnost za kompromis na političko-pragmatičkoj razini, a u pregovorima u UNCTAD-u i NIWO-u ona stoji po strani kad se radi o financijskoj realizaciji tih ciljeva. Uz iznimku podrške integralnom programu za sirovine, te u tom okviru stvorenom zajedničkom fondu iz 1975, odnosno 1979. godine, stav protivljenja austrijske privrede tom fondu bilo je moguće pobiti zainteresiranošću za dugoročnu opskrbu sirovinama i stabilnošću cijena sirovina — Austrija se često nalazila, u točkama u vezi konkretnih učinaka i koncesija, na tvrdim pozicijama među zapadnim industrijskim zemljama (program izmirenja s najsiromašnijim zemljama, pregovori o »globalnoj rundi pregovora«).

15. Austrija je na području pomoći izbjeglicama poslije 1945. godine pokazala veliku spremnost. Vrhunac izbjegličkog vala u Austriju predstavljala su izbjeglička kretanja izazvana događajima u Mađarskoj, ČSSR i Poljskoj u godinama 1956, 1968. i 1980/81. Austrija nije samo tranzitna zemlja, nego je priličan broj izbjeglica od postanka II republike ostao u zemlji i dobio državljanstvo. Prihvaćanje većeg broja izbjeglica iz zemalja trećeg svijeta uslijedilo je prvi puta 1972. godine, kad je austrijska vlada primila 1550 Azijaca iz Ugande. Godine 1974. austrijska savezna vlada odlučila je primiti izbjeglice iz Čilea u okviru kontingenta od 200 osoba. Taj broj je u međuvremenu zbog povećanja kontingenta, spajanja obitelji i djece rođene u Austriji, porastao na više od 700 osoba. Godine 1975. prvi put su primljene izbjeglice iz istočne Azije u okviru kontingenta od 200 osoba. Godine 1976. austrijska savezna vlada donijela je odluku o kontingentu izbjeglica Kurda iz Irana. Potom su uslijedile i kurdske izbjeglice izvan kontingenta (njihov se broj povećao do kraja 1980. na 260 osoba). Godine 1978. vlada je odobrila, zbog razvoja događaja u Vijetnamu, novi kontingent od 100 izbjeglica iz Indokine. Zbog spremnosti mnogih privatnih grupa da uzmu izbjeglice i da preuzmu odgovornost za njih do njihove uspješne integracije, vlada je povećala istočnoazijski kontingent na 1500 osoba. U okviru posredovanja raznih župa drugu će domovinu naći oko 1100 izbjeglica.

Prihvat izbjeglica iz zemalja trećeg svijeta u Austriji moguće je u brojčanom smislu sigurno smatrati jednom vrstom simboličnog čina, ako se uspoređi s prihvatom izbjeglica iz istočne Evrope. Tome nasuprot stoje milijuni izbjeglica, prije svega iz pravca Azije i Afrike. Ipak se mora uzeti u obzir da je Austrija za izbjeglice iz zemalja trećeg svijeta, zbog niza razloga, manje privlačna.

Prevela s njemačkoga:
Tatjana Vukelić-Besedić

Literatura:

- AUSSENPOLITISCHER BERICHT, Bericht des Bundesministeriums für Auswärtige Angelegenheiten, Beč 1979, 1980. i 1981.
- BERTRAM, F. M., *Die Flüchtlingsfrage in Österreich: Entwicklungs- und Situationsbericht Katholisches Komitee für innereuropäische Wanderung*, Zeneva 1974. (mimeo).
- DEVELOPMENT ASSISTANCE COMMITTEE, Development co-operation. Efforts and Policies of the members of the DAC, OECD, Pariz 1981.
- DOLMAN, A. J., *The Like Minded Countries and the North-South-Conflict*, u: »Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft«, 1981/2, str. 153—163.
- GEHMACHER, E., *Die Ausländerpolitik Österreichs*, u: GEHMACHER, E. u.a. (Hrsg.) »Ausländerpolitik im Konflikt: Arbeitskräfte oder Einwanderer? Konzepte der Aufnahme- und Entsendeländer«, Bonn 1978, str. 153—167.
- JANKOWITSCH, P., *Österreich und die Dritte Welt*, u: Österreichische Zeitschrift für Aussenpolitik«, 1980/3, str. 193—207.
- KLEIN, E., *Österreichs Kapitalexport in die Dritte Welt*, u: »Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft«, 1978/3, str. 305—320.
- KRAMER-FISCHER, D., *Ein neuer Marshall-Plan für die Dritte Welt. Der österreichische Vorschlag zu einem verstärkten Ressourcetransfer*, u: »Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft«, 1981/2, str. 139—152.
- KUMPFMÜLLER, K. A., *Entwicklungshilfe — Hilfe für wen? Darstellung der gegenwärtigen Entwicklungshilfepraxis unter besonderer Berücksichtigung Österreichs*, u: K. RAFFER (Hrsg.), »Probleme des Nord-Süd-Verhältnisses«, Beč 1979, str. 100—144.
- LUIF, P., *Die Bewegung der blockfreien Staaten und Österreich*, Luxemburg 1981.
- ORNAUER, H., *Grundsätzliche Überlegungen zu Österreichs Politik gegenüber der Dritten Welt*, u: »Internationale Entwicklung«, 1980/III, str. 13—22.
- SCHINDLER, N., *Österreichs Stimmverhalten bei der 35. Generalversammlung der Vereinten Nationen*, Beč 1981. (mimeo).
- SIEBENHOFER, R., *Österreichs Kapitalexport*, Beč 1981. (mimeo).
- SKUHRA, A., *Österreich im Nord-Süd-Konflikt: während der 70er Jahre. Seine Reaktionen und Leistungen hinsichtlich der Forderungen der Entwicklungsländer*, u: »Österreichische Zeitschrift für Politikwissenschaft«, 1981/2, str. 119—137.
- STANKOVSKY, J., *Die Absatzmärkte in den Entwicklungsländern*, u: »Monatsberichte des Österreichischen Instituts für Wirtschaftsforschung«, 1978/1, str. 35—49.
- TAUSCH, A., *Waffenschmiede Österreich?* u: »Die Zukunft«, prosinac 1981, str. 22—24.
- UNTERBERGER, A., *Mythologisierung der österreichischen Aussenpolitik*, u: »Europäische Rundschau«, 1981/1, str. 89—96.

Helmut Kramer

AUSTRIA'S ECONOMIC AND POLITICAL RELATIONS
WITH DEVELOPING COUNTRIES

Summary

The political relations of Austria with the developing countries, or with so-called 'third world' countries, are characterized by a marked rapprochement and closer cooperation in the past decade. This occurs within the United Nations system, and can be substantiated by quantitative indicators — Austria's voting

record on various issues. This does not mean, however, that there are no departures from general programmatic stances in voting on particular problems, e.g. on the international economic order and similar matters. Another important form of rapprochement are bilateral relations of the Austrian Government with the governments of developing countries. Factors of political relevance are also the problems of foreign workers and the admission of refugees from 'third world' countries to Austria. In economic relations, there has been a substantial increase of the share of 'third world' countries in Austrian foreign trade, both exports and imports. This increase applies, however, primarily to trade with particular regions and groups of developing countries — e.g. Austrian export has recorded the highest growth in Africa and the Middle East, as well as in the OPEC countries. Among the export items, capital and arms occupy a special place. One of the central problems in the relations between Austria and the developing countries still remains an unsatisfactory quantitative and qualitative level of Austrian state aid to those countries. With regard to quantity, Austria belongs among the so-called 'tight-fisted Europe', and with regard to quality she is one of the states which offer relatively unfavourable terms of assistance (financial terms, conditional aid, budget adjustment, etc.).